

ГЕРГЬОВДЕН Гергьовден - цветен и радостен

От незапомнени времена по нашите земи се празнува големият празник Гергьовден. Той е свързан с народното вярване за събуждането на природата и възраждането ѝ за нов живот. На Гергьовден всичко е зелено и цъфти, затова този ден се нарича и Цветен Георги.

В официалния календар 6 май – Гергьовден е обявен за ден на храбростта и Българската армия. Според християнската традиция свети Георги е покровител на земеделските стопани и животновъдите. В чест на светеца се коли агне и се прави курбан. Черковната служба, водосветът и другите обреди, които се извършват от свещениците на този ден, са посветени на молитвата за плодородие, здраве и щастие. Огромно е богатството от обреди и обичаи за Гергьовден. Те са изключително колоритни и са изпълнени с християнски смисъл. В деня срещу Гергьовден настъпва оживление и започват радостни приготовления. На нивите се изнася слама от Бъдни вечер, за да няма градушка през лятото. Вратите на къщите се окичват със зеленина – коприва, здравец и гергьовче. Правят се венци за младите моми и децата. Всяка стопанка, облечена в празнични дрехи, затъква здравец в забрадката си и замесва гергьовденските хлябове. Нощвите се измиват и се остъргват със сребърна пара, а тестото се приготвя с вода, в която предварително са били накиснати млечка и гергьовче. Готовото вече тесто се покрива с месал, върху който се слага стрък коприва. От него се омесват хлябове с изображения на животни. От детството си спомням, че на Гергьовден баща ми и наборите му от махалата ни в град Неврокоп /сега Гоце Делчев/ обхождаха нивите, ливадите и овощните градини и заравяха по едно яйце в земята за повече плодородие.

Ние, младите, излизахме сутрин преди изгрев слънце с нашите баби и дядовци и обикаляхме горите и поляните. Заедно беряхме цветя, лечебни билки и зелени клончета, с които украсявахме вратите на къщите и кошарите.

На високо разлистено дърво се връзваха Гергьовденските люлки. Любовните песни и пожеланията за щастие събираха младите хора на люлките. Вярваше се в суеверието, че, ако не се залюлееш на люлката в този ден, ще ти се случи нещастие през годината.

Най-много обреди и поверия за Гергьовден се посвещават на стадата. Рано сутринта овчарите закичват кошарите с клонче от бук. Младите булки обикалят три пъти кошарата с Гергьовския хляб. На първата овца, която излезе от кошарата, се слага венец и нейното агне се определя за курбан за празника. Най-възрастната жена в семейството, облечена в чисто нова премяна, издоява овцата. Котелът с млякото се закичва с венец от цветя, а в него се слага здравец, цветове от глог и ябълка, млечка, буково клонче и сребърен пръстен. Съществен момент от Гергьовденската традиция е принасянето на кръвна жертва – коленето на агнето.

На Гергьовден за пръв път през годината се коли агне. Коленето се извършва от най-възрастния старец в семейството. Обърнат с лице на изток, гологлав, старецът взема агнето. Пред него е поставена паралия със сол, ярма и трева. Солта означава спорност в работата, ситост и изобилие. Ярмата е символ на плодородието, а тревата на обилната паша за овцете, здравето, младостта и подновения живот. Старецът дава на агнето да близне от поставените в паралията неща, преди да го заколи. След това възрастният човек обикаля три пъти двора на семейната къща с вече закланото агне.

На Гергьовден се правят приношения с обреден хляб и сирене, приготвено от първото издоено мляко. Обредният хляб е омесен от най-чистото брашно.

На хубавия пролетен празник Гергьовден народът с надежда извършва множество обреди за здраве, плодородие, любов, благополучие и семейно щастие. На Гергьовденската трапеза в някои села около Гоце Делчев и Кюстендил се прави „забраждане“ на младите булки, венчани през зимата, които махат невестинските си премени.

Димитър БОТУШЕВ, село Пастра, Кюстендилско

ГЛАСОВЕТЕ НА НАШИТЕ КНИГИ Кой е Здравко Димитров?

Ще ви разкажа за Здравко Димитров, с чийто глас сте свикнали от десетина години. Както неговите

колеги, за които вече съм ви разказвала, той редовно чете в звукозаписното студио на ССБ и поне засега смята да продължи да го прави. □

Роден е на 16 октомври 1958 г. в Балчик. Обича родния си град, въпреки че вече 30 години не живее там. В Балчик завършва гимназия и след военната си служба е приет във ВИТИЗ, специалност актьорско майсторство за куклен театър. По разпределение през 1982 г. започва актьорската си кариера в Русенския куклен театър, където работи три години. Никак не обича да го наричат кукловод - предпочита "куклар". □

Следващата му спирка е гр. Пазарджик, където тъкмо по онова време е създаден Пазарджишкият държавен куклен театър. Там работи 7 години. Следват още три години в Пловдивския куклен театър и сега, вече от 12 години, Здравко Димитров работи в Столичния куклен театър. □

Съпругата му Василка Сугарева също е актриса и също за кратко е работила в звукозаписното ни студио като четец. Запознават се още в началото на следването си. В момента тя работи като режисьор на дублажа във филми, а също и дублира филми като актриса. □

Дъщеря им е на 22 години и вече трета година учи в музикална академия в Лондон, където се готви за кариерата на цигуларка. Първите си национални награди печели още на 9-годишна възраст и се оказва, че цигулката за нея не е просто хоби, а нещото, което предопределя бъдещето ѝ. □

Самият Здравко е носител на първата национална награда "Куклар" за мъжка роля през 1995 г. като актьор на Пловдивския куклен театър. □

- Постъпвайки във ВИТИЗ, сам ли си избра куклите като специалност? □

- Много малко хора избират куклите. В повечето случаи това са деца, които са участвали в детски куклени състави и те бяха много малко. Не е случайно това, дето казват, че неосъществяват актьори отиват в "Кукли", защото едно 18-годишно момиче или момче, постъпвайки в театралното училище, мечтае за сцена и не би искало да се крие зад куклите. За 99,9 % от завършилите кукловодство, обаче, съм сигурен, че не съжаляват. □

- Да разбирам ли, че не си си го избрал при кандидатстването? □

- Аз кандидатствах два пъти - преди и след казармата. При първото кандидатстване ме скъсах на трети кръг, веднага след което получих уведомително писмо от ректората, че имам възможност да се явя за специалност "кукли". Изглежда е имало много свободни места. Аз обаче си казах "какви кукли, аз искам актьор да ставам". След две години, при второто ми кандидатстване вече реших да пиша и "кукли", като преди това съм гледал през живота си един или два куклени театъра като дете. Тогава отново ме скъсах на изпитите за актьор, но за куклен актьор ме приеха. □

- Кукленият актьор не е ли в някаква степен по-анонимен от реалните актьори, които играят на сцена? □

- Това е и вярно и не. Вярно е и особено вярно беше до преди няколко години. Смя да кажа, обаче, че сега системата малко се поотвори, имам предвид и театър, и телевизия, и кино. В момента най-популярните актьори са куклари - Сашо Морфов, Теди Москов, Мая Новоселска. Ако минем през шоуто на Слави, там всички са куклари - и Любо Нейков, и Виктор Калев, и Мая Бежанска, също и тези, които бяха преди - Камен Воденичаров, Тончо Токмакчиев. Ще спомена и Кръстьо Лафазанов - един прекрасен актьор от Народния театър. Въобще, кукларите направиха пробив. □

- Как попадна при нас, в студиото? □

- Тук, в Съюза на слепите, сред четците, един от доайените е актьорът Петър Евангелатов, който между другото също е работил като куклен актьор. Та всъщност той е причината да дойда тук, покани ме и ме свърза със съюза. □

- Удовлетворява ли те работата тук, нямам предвид финансовата страна? □

- За заплащането изобщо не говорим. Удовлетворява ме, първо, защото поддържам някаква чисто техническа форма. Тази работа изисква всеки ден да си в кондиция. Харесва ми, особено ако се чете нещо, което представлява интерес. Това е част от професията. Човек трябва да има представа и да следи какво се публикува, какво излиза на книжния пазар. □

- Имаш ли предпочитания към някой от жанровете в литературата? □

- Ами имам. Предпочитам по-документални книги. Обичам класика, която рядко ми се случва да чета напоследък. Може би вече са изчетени и ги има на носители, но на мен почти не ми се е случвало да чета тук класическа литература, вече утвърдени и доказали се трайни заглавия. Може би би могло да се проявява по-голяма прецизност при избора на произведенията, които ще се четат тук. Би трябвало да

има повече качествена литература. Но всъщност за всеки вид литература си има читатели. □

- Мислиш ли, че книгите трябва задължително да учат на нещо, а не да се четат само за забавление и отмора? □

- Не знам, много труден въпрос. Все ми се иска повече да е първото. Аз се занимавам с театър, една институция, която струва ми се не е само да забавлява хората. Особено на подрастващите трябва нещичко да се каже, трябва да се опитаме поне, не да ги възпитаваме, но да им покажем кое е добро и кое е лошо. В този смисъл, ако останем само на ниво забавление, мисля, че губим. □

- Дали виждаш работата си при нас, както и на колегите ти, като необходима за слепите хора? □

- Това е една дейност, която не бива да се изоставя, особено когато има потребност от страна на незрящите от нея. Мисля, че говорещата книга е необходима и дори задължителна, защото това е начинът слепите хора да попълват своята култура, своите знания. Убеден съм, че сред тях има много любители на книгите. □

- Смяташ ли, че всичко, което се издава в последно време е стойностно?

Не! Не че съм някакъв пуритан, но сега като гледам по сергиите тези пошлости си давам сметка, че и в литературата е същото. Навсякъде пошлостта сякаш взема връх, тя е по-нахална, по-груба. Затова не бива да се оставяме само на пазарния принцип. Трябва да има хора и институции, които все пак да отсяват, да подбират, защото така ние възпитаваме и децата си. □

- Как би определил сам себе си? Какъв човек си? □

- Трудно е човек сам да определя себе си. Мисля, че много лесно поддържам контакт с хора, които познавам. Обичам да съм в компания на близки хора. Така се чувствам по-уютно, по-спокоен и по-уверен. Такъв ми е сигурно характерът - скромен, непонятен в днешно време. □

Като представител на зодия везни, Здравко прави впечатление на действително много кротък и уравновесен човек. Въпреки че е роден на брега на морето, той не го обича. Казва, че му е безразлично. Предпочита планината. Няма определено хоби, но понякога сам изработва кукли за себе си. Пушач е и обича да пийне по малко за удоволствие с приятна компания и мезе. Казва, че ако няма едното от двете това си е вече алкохолизъм. □

В Пазарджишкия период от живота си Здравко Димитров е играл и в оперета - "Службогонци" и ми изпя няколко строфи от арията на Илийчо. Пее много добре. □

Участвал е и в драматични представления. Има дублажи в телевизията, озвучавал е и реклами. □

Преди година и половина, заедно с актьорска трупа от Столичния куклен театър, Здравко има успешно турне в Китай с пиесата "Маугли". □- За финал ще кажеш ли нещо на читателите? □

- Искам да им пожелаая да са преди всичко здрави, да бъдат щастливи, да се радват на всичко свежо, цветно и истинско, което е останало в живота на всеки от нас. Струва ми се, че настъпи време на отчаяние, на апатия - трудно време, в което въпреки всичко, трябва да намираме хубавите неща и да им се радваме. А най-хубавите неща се виждат със сърцето, стига то да е отворено за истинските ценности в живота. □ □

Разговора води Марина ПЕТКОВА

ДАРЕНИЯ София

За втори път „Глобул” подпомага издаването на брайлови книги за слепите в България. През юни 2005 г. мобилният оператор „Глобул” дари 15 хил. лв. на националното читалище на слепите „Луи Брайл” за издаването на 12 заглавия брайлови книги и четири броя на сп. „Вестител”. Тази година на 21 март по време на младежка среща-концерт, организирана от читалището, „Глобул” представи второто си дарение от 20 хил. лв. Предвидените за издаване на брайл заглавия ще бъдат подбрани съобразно нуждите на слепите деца. Спонсорството отново включва публикуването и на 4 броя „Вестител”.

Йордан МЛАДЕНОВ

□□□□ Червен бряг

По предложение на Териториална организация на слепите в Червен бряг се обърнахме с молба към г-н Вълков – директор на керамичен завод „Терра“ да спонсорира закупуването на компютър с говореща платка за незрящия съюзен член Красимир Христов Костов. В началото на февруари компютърът беше доставен в дома на Красимир. От името на Красимир и от цялата ТО на слепите изказваме нашата гореща благодарност на г-н Вълков за стореното добро.

Веска ВУТЕВА

ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Вести от Добрич

По решение на УС на ТСО на слепите в град Добрич в салона на ресторант "Централ" се проведе тържество по случай "Първа пролет". Меката зима спомогна за по-ранното пробуждане на пролетта. Земята е покрита със свежа трева. По дворовете са цъфнали първите пролетни цветя. Плодните дървета са окичени с ухаещи цветове. Първите предвестници на пролетта – щъркелите и лястовичките, вече са пристигнали. Много от дърветата допълнително са окичени и с мартеници.

Слънцето грее приветливо. Денят е 24 март, 12 часа на обяд. Група съюзни членове и техните придружители, са настанени в салона на ресторанта.

Председателката на организацията Паунка Пеева поздравя присъстващите с хубавия пролетен празник. Танците започнаха с тангото "Компарсита". Следваха кръшни хора и бурни танци. Изявиха се и прекрасните изпълнители на песни Недялка Вълчева и Божанка Коева. Публиката се смя от сърце на хумористичните разкази на Георги Тончев.

Благодарим на домакините за топлия прием и предоставената жива музика.

Дълго ще помним преживяното.

Паунка ПЕЕВА

На гости в Петрич

Топъл слънчев ден. Сякаш не е месец март. Денят е 8-и, Международен ден на жените. Какво по-хубаво от това да съберем членовете от нашия съюз и да излезем сред природата!

Досега никога не съм писал за живота в нашата организация – как посрещаме празниците, как минават нашите събрания, но този път ме засърбяха ръцете.

Искам да опиша, доколкото мога, как мина празникът 8-и март при нас – ТСО на слепите в град Петрич. Един месец преди празника умувахме как ще е най-добре да го посрещнем! Отначало мислехме всеки да подготви по нещо и да стъквим една трапеза. Тогава в нашия клуб "влетя" г-жа Мишкова и ни предложи да ни организира честването на празника.

Трябва да ви кажа, че тя е председател на "Отворено общество".

Приехме с радост новината. Една жена от нашата организация - Траянка предложи след обяда да отидем до черквата "Св. Илия", тъй като на следващия ден беше празникът "Св. 40 мъченици". Не е лошо да се помолим за здраве и късмет в тези тежки и трудни времена. Очертаваше се едно приятно и очарователно посрещане на празника на жените. Трябваше само да уточним къде и в колко часа да се срещнем на самия ден.

Няма да ви описвам какво беше настроението на хората, колко празнично бяха облечени – със спретнати тържествени дрешки. Бяхме поканили и местните медии; радиовъзела и кабелната телевизия, да отразят нашето събиране.

Изказаха се добри пожелания към присъстващите – най-напред от председателката на ТСО – град

Петрич - Карамфила Янкулова. След това от г-жа Мишкова, която подари на всички по една мартеница и по една памучна блуза. Отец Ангел Архирейски наместник в град Петрич - благослови с молитва обяда ни.

Като свърши официалната част се отправихме към черквата "Св. Илия". Тя е извън града.

Прекарахме си страхотно.

Накрая изпихме по един билков чай в чудесна, новооткрита сладкарница.

Какво да ви кажа!? Благодарим на хората, които ни подариха този прекрасен слънчев празник!

Георги ИВАНОВ

Нашето топло огнище

Най-после, след дълго и продължително настояване на хората с увреждания, в нашия град Левски се сдобихме с тъй желания и мечтан Дневен център. В течение на три кметски мандата двете сродни организации - ТСО на ССБ с председател г-н Тодор Любенов и Основна общинска организация на СИБ с председател г-н Марин Бижев, които работят съвместно от 1990 г., неспирно отстояваха своите искания за подходящо помещение за хората с увреждания, където да могат да се събират, да контактуват, да обсъждат наболели проблеми, да се веселят. Единствен и с най-голямо желание на нашите искания отговори настоящият кмет на общината г-н Г. Караджов и неговите заместници г-н Цанов и г-н Банчев. По време на неговия мандат беше закупена подходяща сграда в центъра на града. Направен беше проект по програма "Красива България". Той беше спечелен и се започна ремонтът на сградата. Под ръководството на кмета и зам.-кмета, които пряко отговаряха за извършването на ремонтните дейности, се появи една наистина красива самостоятелна сграда с хубави помещения, със съвременен обзавеждане, с отделен санитарен възел – място, където хора с увреждания да могат спокойно да прекарат няколко часа в разговори, гледане на телевизия, четене на вестници и списания и сладка размисъл. Помещенията разполагат с красиви дивани, подходящи масивни дървени маси, столове, шкафове, подови настилки, хладилник, телефон, кафе машина и други придобивки. Най-голямото облекчение е газовото отопление за цялата сграда. Дойде дългоочакваният ден за откриване на центъра. На 23.03.2007 г. от 11.00 ч. се събраха членовете от двете организации, граждани и гости на града. Тържеството бе уважено от директора на Дирекция "Социално подпомагане" г-жа Лена Романова и от началника на отдел "Социално подпомагане" г-н Иван Пейков. С кратко приветствие кметът на общината се обърна към присъстващите, преряза лентата и сградата бе открита. Всички останаха възхитени от обстановката, която е създадена. Събитието бе отразено от местната кабелна телевизия, радиовъзела и от кореспонденти на вестник "Посоки" гр. Плевен. Изказваме нашата безкрайна благодарност на ръководителите на община Левски и на всички, които допринесоха за създаването на тази така необходима придобивка за хората с увреждания от гр. Левски и общината. Благодарим Ви!

Катя НИКОЛОВА,
организатор на Центъра за хора с увреждания в град Левски   **ОБЩЕСТВО Слепите имат право да знаят правата си**

Така беше озаглавен съвместен проект на националното читалище на слепите „Луи Брайл” и Демократичната комисия към посолството на Съединените щати в България. По този проект бяха издадени три основни документа на брайл, електронен формат и аудио запис, отнасящи се до човешките права и по-специално до правата на инвалидите. Първият от тях е Универсалната декларация на ООН, приета от Общото събрание през 1948 г. Следващият документ „Програма за действие по отношение на инвалидите” е от 1982 г. „Универсалните правила за равни възможности на хората с увреждания” е последният документ, приет през 1993 г. По същия проект беше издаден и справочник за институции у нас и в чужбина, ангажирани с човешките права.

На 19 март т.г. в Столичната библиотека тези документи бяха представени в присъствието на журналисти и гости от посолството на Съединените щати. Координатор на проекта беше председателят на читалището Спас Карафезов.

От дистанцията на изминалото време е учудващо актуалното звучене на тези документи. По време на изпълнението на проекта, на 13 декември миналата година ООН, прие и Международната конвенция за защита на правата и насърчаване на достойнството на инвалидите. Надяваме се да преведем и разпространим в достъпен формат за слепите хора и този документ.

Йордан МЛАДЕНОВ

ОФТАЛМОЛОГИЯ Пазете децата - те са бъдещето ни

За проблемите в детското очно здравеопазване и наследствеността с академик Петя ВАСИЛЕВА разговаря Марина ПЕТКОВА □

В предишния ни разговор с академик Петя Василева бяха засегнати някои от най-разпространените очни заболявания, както и тяхното лечение и превенция. □

Тема на настоящия ни разговор е наследствеността при очните заболявания и възможността да бъде спасявано детското зрение, тъй като проблемът е много сериозен. □

- Кажете, академик Василева, възможно ли е да се предвиди наличието на наследственост, преди детето да се е появило на бял свят, и има ли някаква установена логика при проявяването на наследствените очни заболявания? □

- Трябва да ви кажа, че едни от основните изследвания върху наследствено предаваните заболявания са в областта на офталмологията и това не е случайно, защото именно в офталмологията се проявяват много от тях. Много често това не са изолирани очни проблеми, а очната симптоматика е като част от един голям комплекс от симптоми. Смята се, че около 50-60 на сто от всичките наследствени синдроми включват някакъв елемент на засягане и на очите. □

Трудно е да се класифицират проблемните очни наследствени заболявания, но бих казала, че най-опасно е наследственото предаване на един вътреочен тумор. Това е най-честият очен тумор в детската възраст. Нарича се ретинобластома. Задължително се предава по наследство и е вродено. Ако своевременно не се вземат мерки, туморът представлява опасност и за живота на детето. Най-често, при такива случаи се налага едното око да бъде отстранено, с други думи, да се извърши еноклеация. Проблемът е, че този тумор много често е двуочен и затова трябва да се вземат специални мерки за спасяване на окото, в което той е по-слабо изразен. Ако мерките се предприемат на време, ние успяваме да спасим детето от инвалидност, даже се запазва доста добро зрение на по-малко засегнатото око. □ Това е най-тежкото наследствено заболяване. Имали сме много драматични случаи. Така например, едно семейство, чието момиченце имаше такъв тумор, много трудно се съгласиха на операция и докато решаваха, детето почина. Това нещастие доведе до развод в семейството и след време бащата се жени втори път. Изглежда той е носител на наследствеността, но когато му се ражда син, той е съвършено здрав. Много често наследствеността се предава от баща на дъщеря и затова, когато им се ражда второто дете, момиченце, се оказва, че то има тумор и на двете очи. □

- Значи не е легенда, че наследствените заболявания се предават от майка на син и от баща на дъщеря? □

- Не е легенда. Дори искам да ви кажа, това е много интересно, че обикновено фенотипът е свързан с генотипа, т.е. на когото от родителите си приличаш, често взимаш и неговия генен набор. □

- Във вашата болница извършват ли се операции на вътреочния тумор? □

- Разбира се. Дори на това момиченце, за което стана дума, ние отстранихме едното око, а за другото го изпратихме в чужбина, защото в Европа има само няколко места, където се прилага лечение на по-малко засегнатото око от това заболяване. Това е така, защото за щастие тези случаи не са толкова чести. В България се раждат годишно най-много по едно-две такива деца, а апаратурата за лечението им струва милиони. □

- Какво представлява лечението? □

- Това е много специална апаратура. Правят се облъчвания с протони, но пак казвам, за щастие това заболяване не е много често. Понякога то се наблюдава и като генна мутация. Под въздействието на

околната среда и радиацията възниква и в по-късна възраст, но тогава обикновено туморът е едноочен. Може да се прояви при деца на 5, 6 или 7 години. В такива случаи ние сме напълно в състояние да се справим и тези дечица могат да водят един нормален и пълноценен живот, защото зрението на другото око е изцяло съхранено. □

- Какво може да се направи за предотвратяването на загубата на зрение и на смъртта, вследствие вътреочния тумор? □

- Основното, което трябва да се прави е скрининг. По света е прието да се извършва преглед веднага или най-късно до третия месец след раждането на детето. Тогава се проявяват редица наследствени заболявания. Има, например, един вид кривогледство, който се проявява също веднага след раждането. По принцип всички новородени си движат очичките малко некоординирано, но има случаи, когато се наблюдава много силно изразено изкривяване на очите. При такива случаи е крайно необходимо мерките да се вземат рано, защото отклоненото око най-често не може да развива зрението, тъй като не се упражнява. Има един критичен период, в който, ако окото не гледа, ако не е включено в зрителния процес, зрението се загубва. Тогава късната намеса е безсмислена. □

Има и един друг вид кривогледство, което се дължи на други причини като разлики в диоптрите и се проявява обикновено във възрастта, в която дечицата започват да се вглеждат, около 2-3 години. Затова вторият задължителен преглед трябва да се извърши около третата година на детето, защото това е възрастта, когато най-много може да се помогне. □

- Смята се, че до 40-я ден новородените практически не виждат. Вярно ли е това? □

- Не, разбира се, че не. Дори веднага след раждането, новородените виждат. □

Има една много тежка болест, за която искам да спомена. Това е ретинопатията на недоносените. Когато детето се роди недоносено и бъде поставено в кувиоз с кислород, може да се стигне до много тежки увреждания на зрението. При такива случаи ние извършваме операции за спасяване на зрението и въпреки, че няма гаранции, в 50-60 процента от случаите успяваме да спасим зрението. Това в голяма степен зависи от характера на увреждането. □

- По какъв точно начин кувиозът може да въздейства отрицателно на новороденото? □

- Това е следствие от повишеното количество на кислород, защото при недоносване новороденото трябва да бъде поставено в такива условия на наситеност на кислород. Когато детето се извади от кувиоза, то попада в среда с по-ниска кислородна наситеност, което в крайна сметка води до отлепване на ретината. Това би могло в известна степен да се предотврати с въвеждането на най-модерните кувиози - с точен контрол на кислорода, който се подава и в този смисъл има определен напредък. □

Проблемът е много сериозен и се полагат усилия, но не е възможно всичко да се направи изведнъж.

Има страни, където това заболяване, ретинопатия на недоносените, изобщо не съществува, както е в Албания, защото те все още не могат да спасяват децата. В страните с напреднала медицина пък, колкото повече недоносени новородени спасяват, толкова по-често се среща заболяването. Смята се, че, условно казано, ако детето е родено под 1 кг. възможността зрението да се увреди е 10 процента, а ако е над килограм - 1 процент, което никак не е малко, ако това е собственото ти дете. □

- Кажете няколко думи за очните заболявания при децата в по-късна възраст! □

- Във възрастта 3, 4, 5 години окото усъвършенства много от функциите си. Тогава се развива цветното зрение и стереозрението. Тези функции на зрението са изключително важни за децата, защото ако детето например няма пространствено стереозрение, то не може да участва пълноценно в игрите, не може да хваща топката, по-трудно се ориентира в пространството и следователно физически е по-застрашено. Това несъвършенство на зрението се лекува, макар и много трудно, стига да се обърне внимание на време. □

Съществуват и други проблеми в цветното зрение, от които са засегнати по-често момченцата. Това са различните видове далтонизъм и сред момчетата се наблюдават при между 7 и 10 процента от тях. При момчетата се среща по-рядко. Невинаги може да се постигне нещо, но поне тези деца и родителите им трябва да знаят за този проблем, за да може по-късно да бъдат насочени към професии, където не е нужно съвършено цветно зрение. Има съвсем леки увреждания, при които може дори да се кара кола, разбира се не професионално. □

- Задължително и възможно ли е всяко новородено да бъде прегледано от опитен офталмолог? □

- Правят го, в Швеция го правят. У нас за съжаление не се прави, въпреки че е абсолютно задължително и възможно. Редно е всеки родител да има право да вземе талон от личния лекар и да

отиде при специалист, за да знае състоянието на детето си. Това зависи колкото от родителите, толкова и от личните лекари, които имат ограничения в броя на талоните и това е огромен проблем в системата на нашето здравеопазване. Когато знаем реалното състояние на детето си и вземем своевременно мерки, шансовете да спасим зрението му са много по-големи. Навсякъде проблемите на детското зрение се приемат като най-важни за всяко общество. □

- Как бихте коментирали нивото на детското очно здравеопазване у нас и какво има да се желае? □
- Нивото не е такова, каквото би трябвало да бъде. Задължително е да се въведат профилактичните прегледи. Освен това, те трябва да се извършват съвестно, с чувство за отговорност. Нормално е, ако някой лекар чувства, че не може да се справи, да потърси консултация с по-компетентен специалист. Проблемът е, че много от колегите не желаят да признаят безсилието си и не изпращат пациентите при по-опитни лекари. Не е унизително да признаеш, че не можеш да се справиш с даден проблем, страшно е да не помогнеш на човек, само защото тщеславието ти се е оказало над всичко.

ПИСМА НА ЧИТАТЕЛИ Писмо от Русе

Уважаема редакция!

Изпращам Ви това късо разказче, като смятам, че с него ще помогна да направите списанието по-интересно.

Иска ми се да вярвам, че с него ще внесе малко радост в нерадостния живот на слепите.

За мен списанието е хубаво и чакано като пролетта.

По случай настъпването на Първа пролет Ви пожелавам пролетното настроение никога да не Ви напуска.

А за християнския празник Благовещение Ви пожелавам за Вас и Вашите близки да получавате само благи вести. Желая успех и на нашето списание!

Пише Ви Тодор ЛАЗАРОВ от Русе.

18.03.2007 г.

Русе

Телефонът ми е: 246868; Код за Русе 082.

СПОМЕНИ

Дядо Митко, мъж на преклонна възраст, позвъни на съседа си Георги, негов акран, ослепял на млади години, за да го изведе на разходка. Беше му като личен асистент по програма "комшия".

След разходката приседнаха на пейката в сянката на единственото дърво пред блока. От дума на дума стихнаха до извода, че лошите спомени сега споменават с добро. При тях поспираха възрастни жени от блока, които отиваха до гаража-магазин на ъгъла на блока.

- Наборе, - рекъл дядо Митко - когато съм самичък бабите кимат отдалеч, без да спират. Когато ти си тука спират на раздумка.

- Така е, защото аз си ги спомням като млади и хубави, модерно облечени, - казал дядо Георги и продължил: - а ти ги виждаш прегърбени, с дълбоки бръчки, с кърпени дрехи, понякога с различни обувки.

Двамата дълго замълчаха, всеки унесен в спомените си. □

Тодор ЛАЗАРОВ

ПРАЗНИЧНО 24 Май, ден на славянската писменост и култура

24 май е най-българският празник. На този свят ден ние празнуваме създаването на славянската

писменост от светите братя Кирил и Методий и техните ученици. Нашата прекрасна азбука ни посочва пътя към света на знанието, науката и културата. Без тия три неща едва ли щяхме да се запазим като народ и едва ли щяхме да се надяваме на по-добро бъдеще.

Следващите няколко материала са изцяло посветени на най-българския празник. Желаем ви да бъдете здрави, все така любознателни, непримирими към невежеството. Нека делото на Солунските братя да осветява дните ви!

Честит празник!

От екипа на редакцията

Химн на Кирил и Методий

"Върви, народе възродени,
към светла бъднина върви,
с книжовността, таз сила нова,
съдбините си ти поднови!

Върви към мощната Просвета!
В световните борби върви,
от длъжност неизменно воден -
и Бог ще те благослови!

Напред! Науката е слънце,
което във душите грей!
Напред! Народността не пада
там, дето знанъето живей!

Безвестен беше ти, безславен!...
О, влез в Историята веч,
духовно покори страните,
които завладя със меч!..."

Тъй солунските двама братя
насърчаваха дедите ни...
О, минало забравимо,
о, пресвещени старини!

България остана вярна
на достославний тоз завет -
в тържествуване и в страданье
извърши подвизи безчет...

Да, родината ни години
пресветли преживя, в беда
неописуема изпадна,
но върши дългът се всегда!

Бе време, писмеността наша
кога обходи целий мир;
за все световната просвета
тя бе неизчерпаем вир;

бе и тържовно робско време...
Тогаз Балканский храбър син
навеждаше лице под гнета
на отоманский властелин...

Но винаги духът народен;
подпорка търсеше у вас,
о, мъдреци!... През десет века
все жив остана ваший глас!

О, вий, които цяло племе
извлякохте из мъртвина,
народен гений възкресихте -
заспал в глубока тъмнина;

подвижници за права вярна,
сеятели на правда, мир,
апостоли високославни,
звезди върху Славянски мир,

бъдете преблагословени,
о вий, Методий и Кирил,
отци на българското знание,
творци на наший говор мил!

Нека името ви да живее
във всенародната любов,
речта ви мощна нек се помни
в Славянството во век веков!

Стоян МИХАЙЛОВСКИ

Св. Св. Кирил и Методий

Св. св. Кирил и Методий са създатели и разпространители на Славянската азбука. Канонизирани са за светци за превода и популяризирането на Библията на старославянски език. Братята са родени в Солун, Византия, през 9 век в деветчленното семейство на високопоставения военен управител Лъв и жена му Мария. Бащата умира рано и децата минават под попечителството на своя чичо Теоктисто, който е влиятелна личност във Византийската империя. През 843 г. Кирил пристига по негова покана в Константинопол и започва да учи в престижната Магнаурска школа. За Методий чичото урежда службата на управител на населена предимно със славяни административна област. Заради високото си теологично образование и доброто познаване на арабски и иврит Константин Кирил Философ е изпратен на държавна мисия при абасидския халиф Ал Мутауакил с цел да се дискутират принципите на Светата Троица и да се затегнат връзките между Абасидския халифат и Империята. През 860 г. братята са натоварени с нова мисия от византийския император Михаил III и патриарха на Константинопол - Фотий, който е един от професорите на Кирил в Магнаурската школа и негова пътеводна светлина в по-ранните години. Кирил и Методий заминават при хазарите, за да предотвратят разпространението на юдаизма в Хазария. Тази мисия се оказва неуспешна и по-късно лидерите на хазарите налагат на народа си юдаизма като национална религия. След завръщането им в Константинопол, Кирил става преподавател по философия в Магнаурската школа, а Методий е назначен за игумен на манастира Полихрон.

През 862 г. братята са поканени да популяризират християнството на славянски език – мисия, която изпълняват с голяма страст до края дните си.

Азбучна молитва

Аз се Богу моля с тия думи:
Боже на творението всяко и създателю
на света и видим, и невидим,
Господ Дух прати, животворящия,
за да вдъхне във сърце ми слово,
което помощ ще даде на всички,
живеещи по твоите наредби.
Защото е светило ярко на живота
законът твой и светлина по пътя (по Притч. 6~:23).
Който думите евангелски жадува,
моли той и даровете твои да получи.
Лети сега и племето славянско!
Към кръщение се устремиха всички,
желаещи да се нарекат твои хора.
Милостта ти, Боже, молят крепко.
Но подай ми днес обилно слово,
Отче, Сине и Пресвети Душе,
на мене, който моля те за помощ!
Ръце нагоре аз безспир въздигам,
от тебе да получа им и сила,
защото на достойния ти сила даваш,
а всяко естество - лекуваш.
От фараонско ме спаси лукавство
и дай ми херувимски ум и мисъл,
о, Троице, пресвята и пречестна,
във радост превърни ти мойта мъка
да почна с мъдрост здрава да описвам
премногото ти чудеса предивни.
На шестокрилите приел мощта,
аз на Учителя си следвам пътя.
Следващ делото и неговото име
ще изясня евангелското слово,
възхвалям Троицата в божество (единно),
която всяка възраст възхвалява,
млад и стар със своя си разсъдък.
Народ нов вечно слава ще въздава
Отцу и Сину, и Светому Духу,
на него чест и крепост, и прослава,
от всичко дишащо и сътворено,
за всички векове и навеки. Амин!

Константин ПРЕСЛАВСКИ

За буквите

Прочее преди славяните нямаха книги, но бидейки езичници, четяха и гадаеха с черти и резки. Когато се кръстиха, бяха принудени да пишат славянската реч с римски и с гръцки букви без устроение. Но как може да се пише добре с гръцки букви: Богъ или животъ, или съло, или цръкы, или человекъ, или широта, или щъдроты, или юност, или ждоу, или іазкъ и други тям подобни. И така беше много години.

След това човеколюбецът Бог, който урежда всичко и който не оставя човешкия род без разум, но всички привежда към разум и спасение, смили се над човешкия род, изпрати му свети Константин Философ, наречен Кирил, праведен и истинолюбив мъж, и той им състави 38 букви: едни по образец на гръцките букви, а други пък според славянската реч. Изпърво започна по гръцки: те прочее казват: "алфа", а той "аз". От "а" започват и двете азбуки. И както гърците дадоха своите букви по образец на еврейските, така и той - по гръцките. Първата буква у евреите е "алеф", което ще рече "учение". Като се завежда детето отначало на училище, казва му се: "Учи се" - това е алеф. И гърците, подражавайки на това, казваха "алфа". И така се пригоди този еврейски израз към гръцкия език, че казват на детето "алфа", което значи на гръцки "търси" вместо "търси учение". Подобно на това и св. Кирил създаде буква "аз". Но като първа буква и дадена от бога на славянския род за развързване устата на онези, които чрез азбуката се учат на разум, "аз" се изговаря с широко отваряне на устата, а другите букви се изговарят и произнасят със слабо разтваряне на устата.

Тези са славянските букви и така трябва да се пишат и произнасят: а, б, в, г...

Някои казват: "Защо е създал 38 букви, когато може да се пише и с по-малко, както гърците пишат с 24 букви?" Но те не знаят с колко букви пишат гърците. Наистина те имат 24 букви, но не изпълват с тях книгите си; те са прибавили 11 двугласни и три за числата: 6, 30, 300. И като се съберат - 38. Подобно на това и по същия начин св. Кирил създаде 38 букви.

Други пък казват: "Защо са славянските книги? Тях нито Бог ги е създал, нито ангелите, нито пък са изначални като еврейските, римските и гръцките, които са още отначало и са приети от Бога."

А други мислят, че Бог ни е създал буквите. И не знаят, окаяните, какво говорят и мислят, че Бог е заповядал да се пишат книги на три езика, както пише в евангелието: "Имаше дъска, написана на еврейски, римски и елински." А славянски там нямаше. Затова славянските книги не са от Бога.

На това какво да кажем или що да речем на такива безумци? Но нека да им отговорим, както сме се научили от светите книги, че всичко поред идва от Бога, а не от другото. Бог не е създал най-напред нито еврейския, нито елинския език, а сирийския, на който е говорил Адам, и от Адама до потопа, и от потопа, докато Бог раздели езиците при стълпотворението, както пише: "Размесени бяха езиците." И както се размесиха езиците, така и нравите, и обичаите, и наредбите, и законите, и изкуствата според народите: на египтяните се падна земемеренето, на персите, халдеите и асирийците звездоброенето, гадаенето, врачуването, магьосничеството и всички човешки изкуства; на евреите пък - светите книги, в които е писано, че Бог сътвори небето и земята и всичко, което е на нея, и човека, и всичко поред, както пише; на елините пък даде граматиката, реториката и философията. Но преди това елините нямаха букви на своя език, а пишеха своята реч с финикийски букви. И така беше много години.

После, като дойде Паламид, започна от алфа и вита и състави на елините само 16 букви. Към тях Кадъм Милиски прибави още 3 букви. С тези 19 букви пишеха дълго време. После Симонид изнамери и прибави две букви, а писателят Епихарий изнамери 3 букви. И събраха се 24. След много години Дионисий Граматик изнамери 6 двугласни, после друг - 5 и друг - 3 за числата. И така мнозина за много години едва събраха 38 букви. После пък, като минаха много години, намери се по Божие повеление 70 мъже, които преведоха от еврейски на гръцки език (Светото писание). А славянските книги сам св. Константин, наречен Кирил, ги преведе и буквите създаде за малко години, онези мнозина, 7 души, и за много години създадоха техните букви, а 70 - превода. Затова славянските букви са по-свети и по-почит, защото свят мъж ги е създал, а гръцките - елини езичници.

Ако ли пък някой рече, че не ги е нагласил добре, понеже и сега още се нагласяват, ще дадем този отговор: и гръцките също така много пъти са били нагласявани от Акила и Симах, а после и от мнозина други. Защото по-лесно е да се нагласи отпосле, отколкото да се създаде за пръв път.

Ако запиташ гръцките книжовници, като речеш: "Кой ви е създал буквите и превел книгите, или в кое време?", то рядко измежду тях знаят. Обаче ако запиташ славянските азбукарчета, като речеш: "Кой ви е създал азбуката или превел книгите?", всички знаят и в отговор ще рекат: "Св. Константин Философ, наречен Кирил: той ни създаде азбуката и преведе книгите и брат му Методий." И ако попиташ в кое

време, то знаят и ще рекат, че през времето на гръцкия цар Михаил и на Бориса, българския княз, и на Растица моравския княз, и на Коцел блатенския княз, в годината 6363 от създаването на света (855). Има и други отговори, които другаде ще кажем, а сега няма време. Така, братя, Бог е дал разум на славяните, комуто слава и чест, и власт, и поколение сега и винаги в безкрайните векове, амин!

Черноризец ХРАБЪР

ПРЕМИЕРА Представяме Ви "Сърцето вижда" на Спас КАРАФЕЗОВ

Имаме удоволствието да Ви представим книгата «Сърцето вижда» на Спас Карафезов. Подбрали сме по наш вкус предговора на книгата и два кратки разказа от детството на автора, които разкриват всестранния му белетристичен талант.

ПРЕДГОВОР

"Истински се вижда само със сърцето. Същественото е невидимо за очите." □ □

Антоан Дьо Сент-Екзюпери

Това четиво няма цялостна фабула. То представлява сбор от кратки очерци за мои съсъдбеници, страници от летописа на Съюза на слепите в България и читалището, опити за есета и спомени от моето детство. С други думи, изложението няма претенции за книга и вероятно очаква тесен кръг от свои читатели. Изкушавам се да споделя мисли на двама мои близки, с които ме свърза животът. На единия от тях съм посветил редове в изданието. Става дума за Минчо Стоянов Минчев, който беше дългогодишен главен редактор на списание "Зари". Той ми е споменал: "Ако няма нещо ново, което можеш да кажеш, то по-добре не се залавяй да пишеш." Другата личност е Йосиф Аронов - журналист в един от столичните вестници. С чувство за хумор той ми е разказвал за онзи камък, който наистина е бил открит в Картаген. На него е било изписано приблизително следното изречение: "Всички прописаха, никой никого не чете, светът пропада..." Тъй че и моя милост с настоящото ще се причисли към безкрайната редица на графоманите. За съжаление и до този момент не изложих онова, което е вътре в мен. Предполагам, че то никога няма да изскочи на бял свят... Това възжеление ми напомня за онзи художник в книгата "Омер паша" на Иво Андрич. Той вижда в себе си своята най-прекрасна бленувана картина, която обаче не може да нарисува. Ръката му не се подчинява на вътрешното усещане. И тъй като животът е кратък - което го има в него, има го. Което го няма, остава в надеждите.

□

Написаното за повечето личности е станало непосредствено след тяхната смърт като израз на моето уважение към паметта им. Голяма част от публикациите са отпечатани в сп. "Зари". □

Бих искал да благодаря на редактора и коректорите, на всички онези, които ми помогнаха да излезе това четиво. Дължа своето признание и на ръководството на Съюза на слепите в България и брайловата печатница, благодарение на които то видя бял свят.

Спас КАРАФЕЗОВ □

УЛИЦАТА НА МОЕТО ДЕТСТВО

Когато човек остарее, неволно се връща към своето детство. Всъщност той го носи в себе си през целия живот. Най-отдалечените ми спомени за Габрово са свързани с женския манастир, Априловската гимназия, театъра, Янтра. □

Дядовата ни къща беше на улица "Скобелевска." На мястото на нея и цялата махала сега е площад "Възраждане". Преди Втората световна война в този отрязък от центъра на града кипеше благодатен живот. От бозаджийницата на бай Йордан до Хаджи-Генчовата къща се редуваха фотографии, шивачи и обушари, работилници за трикотаж и радиоапарати. Пред ковачницата на дядо Петър Брусев спираха

каруци, за да подковат краката на коне и волове. От източната страна на улицата беше красивата къща на индустриалеца Иван Калпазанов. Следваше агрономството, кафенето на бай Димитър Турчинката, дърводелската работилница на Петър. Спрямо другите байовци той беше доста по-млад. Срещу Априловската гимназия беше къщата на доктор Иванов. С доктор Узунов те ни бяха семейните лекари. При нужда и в нощите са викани. Пристигаха по чехли. □

Чудна атмосфера обгръщаше нашата уличка. По гранитните павета гърмяха каруците. Преминаваха фабричните камиони, натоварени до върха с бали от памук и вълна. От всичките работилници прииждаха техните си звуци, кънтеше наковалнята. Между тях сновеше чирачето със затворения поднос, в който димяха горещите кафета. Трудът на хората беше от сутрин до късна вечер. През нощта и в неделя уличката затихваше. Навсякъде кепенците бяха спуснати. От тях вееше някаква самотност. Срещу нас беше къщата на Бобчев. Приличаше на малък замък. В миговете на тишина от нея прозвучаваха акордите на пиано. По стълбището имаше скулптурни фигури и многоцветни стъкла. От нея се излъчваше нещо тайнствено. В дюкяна на Хаджи-Генчовата къща се правеха ковчези. Отпред редяха капациите им за реклама. Имаше и работилница за поправка на колела и мотори. Пред известния колоездач Буката се скупчваха любопитни малчугани. □ Сутрин и по обед се точеха върволици от шумни ученички и ученици. Тях ги зовеше камбанчето на гимназията. Рано пък, в 4,30 часа виеха сирените на текстилните фабрики. Тогава притичваха забързаните работници. □

В празнични дни камбанният звън на манастира привличаше всички. Облечени в новите си дрехи, те се отправяха към църквичката, построена от Кольо Фичето. В нея те бяха други. Изчезваха шегите и закачките, които редовно припламваха през улицата. Майсторите ставаха сериозни, само очите им излъчваха закачливост и доброта. Имах чувството, че в такъв миг те се почитаха и забравяха борбата си за оцеляване. Само ние, дечурлигите, продължавахме да палуваме и получавахме назидателно мъмрене. □

Паметникът на Априлов с книгата в ръце винаги е предизвиквал в детската ми душа някакво страхопочитание. Около него ставаха големи тържества. Музиките на училищата свиреха така, както става и днес. Новите знаменосци поемаха училищните знамена. Просълзени родители наблюдаваха с умиление тази церемония. А над тях се носеше сладкият звън на църковните камбани. Денят на светите братя е оставил в сърцето ми най-свидна диря. В навечерието му пак по нашата улица бяха факлоносците. □

Янтра и Синкевица са дали началния живот на този град. Притокът беше винаги по-топъл. Ние се къпехме и плувахме в самия център на града. В грънчарската махала Синкевица правеше два завоя. На първия от тях имаше вир. В него се научих да плувам. Там се събираха десетки деца. Бутнаха ме от едно надвесено дърво над реката. От него наблюдавах батковците. Когато цапнах долу, краката не стигаха дъното. С ужас съм се измъкнал до брега. Такива преживявания ще има доста в моя живот. Човек винаги търси спасението си. Мисля, че и в новите времена моят роден град ще намери своите брегове. Неговите хора се славят със своята предприемчивост и работливост. □ Когато в зряла възраст прочетох книгата на Марк Твен "Том Сойер", имах чувството, че е писана за нас - щастливо безгрижните деца от нашата улица. Игрите ни се въртяха като вихър. Местата им се сменяха непрекъснато. Тичахме боси и ритаме парцалена топка. Изпод краката ни се вдигаха облаци бял прах. Играехме на топчета около герана на хаджи Генчо. Воювахме със "шпаги", направени от пръчки. Краят им завършваше с тенекиено кръгче от консервна кутия. Тя защитаваше държащата ръка. Битките ставаха в двора на театъра. Терасата към двора беше нещо като крепост. Стойките за саксии напомняха зъберите. Театърът имаше висока ограда от метални пръчки, заоблени към върха. Отдалече изглеждаха като кордела. Там между килиите на калугерките и дансинга правехме големите футболни мачове. Някъде по-късно се появи и истинска топка. Играта на криеница се прехвърляше от шубраците и руските гробове по плочите на покрива на манастира. Неговите череша и орехите му бяха особен прицел за най-палавите. Тук аз бях по-въздържан. Всички калугерки ме познаваха. Дядо ми, когато е дошъл от Македония, е работил в тяхната фурна. По тайни пътища, през мазите на театъра ходехме на кино. Излизахме на сцената и покрай гърмящия високоговорител от задната страна гледахме кадрите. Водеха ни по-големите. Един път на нишка влизахме в тъмния салон. При всяко отваряне на вратата той се осветляваше. Да, но пазачът, който късаше билетите, ни е видял. По време на прожекцията зад платното се забелязваха и нашите фигури. Всеки получаваше шамар и ритник. Настъпи голяма суматоха. Ние тичахме из салона и зрителите се развикаха. Филмът спря и светнаха лампите. Едни от

нас избягаха през другата врата, други се снишиха. Когато израснахме, пренасяхме лимонадите от работилницата до съда. Тогава легално ни пускаха на някой филм. В онези далечни времена родителите ни не даваха пари за кино. □

Там, където се влива Синкевица в Янтра, се спускаха стълби от северната градина на сградата. За нас беше изходен пункт за риболов. Бъркахме с ръце под подпорната стена на театъра. А на това място, щом се образува дебел лед през зимата, карахме кънки. Те бяха единствени в нашето семейство - на брат ми. Понякога съм се опитвал да се плъзгам с тях през нощта. Под краката ми ледът свистеше и се пукаше. Бях осветен от големите прозорци на фабрика "Хрикон". Стената под театъра приличаше на тъмна завеса. Всичко около мен напомняше на една красива феерия. Омекне ли времето, с брадва сечахме леда. Оформените парчета превръщахме в ладии и ги движехме с пръти. Пак воювахме с шпаги. Един път нашият "кораб" се разцепи. Екипажът ни цамбурна в ледените води. Докато се прибрах, дрехите ми заприличаха на тенекии. Е, то се знае... Последва урок по възпитание и боледуване... □

Грънчарската махала беше особен обект на игрите ни. На полянката край вира правехме дупки. Замазвахме ги с глина и пълнехме с вода. Разтваряхме карбид и го покривахме с празна консервна кутия с пробита в нея дупчица. Това беше изключително рисковано. Някой от нас, легнал, натискаше с пръст дупчицата, докато почувства голямо налягане от образувания ацетилен. После се отдръпваше назад, а друг поднасяше към дупката горяща хартия на пръчка. Сгъстеният газ свистеше през освободената вече дупка и със страшен гръм творението ни политваше към небето. Състезавахме се на кого кутията ще полети най-високо. При един случай се отървахме само с оплесканите в кал и глина дрехи. Консервата ни прелетя странично, сантиметри над главите ни. Дори бе изобретен черешов топ. От него пострада едно ято патки... □

Баждар беше благодатен терен за нашите игри. Гонехме се между боровете. Ритахме топки по алеите. Катерехме се по камъните на най-високата му точка. А в подножието ѝ беряхме синец. Обсебена с тайнственост беше пещерата му. Ние обичахме да влизаме в нея. Викахме в голямата ѝ зала и лежешком пълзяхме в страничните ѝ коридори. Осветяхвахме се със запалени сухи стръкове цветя. Въображението ни пренасяше при някакви пирати, тайни надписи и търсене на съкровища. Никой от нас нямаше фенер и батерии за него. Такива луксове бяха непознати. Може би най-голямата ни наслада беше пурпурният залез на слънцето. То превалияше хълма и в далечината се потапяше в предпланините на Балкана, прилични на морски вълни.

ВИРЪТ □

Най-интересните дни от моето детство са свързани с леля и свако. Свако ми още преди войната беше директор на една фабрика, собственост на Христо Метев. Тя се намиреше в село Хаджицонев мост, сега квартал на Габрово. Фабриката се гущеше между хълмове. През нея минаваше малка река, чиито извори бяха в Балкана. Насреща беше пътят за Узана. Леля ми живееше в старата къща на фабрикантите. Там имаше голяма кухня, в която можеше да се настани почти цял клас. Щастливите ми мигове са били в игрите от сутрин до вечер с децата на работниците и служителите. Копнял съм още от първия ден на лятната ваканция да ме заведат там. Веднага след закуската тичах да се срещна с момчетата. Между тях имаше много будни деца. Четяха книги за индианци, пирати. Разговорите ни бяха свързани с героите от прочетеното. В групата беше и синът на собственика. Той беше по-голям от нас, добродушен като баща си. Винаги е имало някаква дистанция към него. Баща му не приличаше на днешните милионери. Запомнил съм го с работното облекло, изцапано от машинно масло. Постоянно носеше в джобовете си гаечни ключове. Оттам се подаваха и възможно най-евтините цигари. Те бяха вечно в устата му. Фабрикантите живееха скромно и тихо в нова къща. В двора имаше градина и малко басейнче с лилии. Собствениците само един път в годината ходеха на бани. За бай Христо нямаше събота и неделя, нямаше отпуска. Той се завираше под машините заедно с майстора и ги поправяше. Синовете му бяха инсталирали на един стълб високоговорител. Под него се скупчваха хората да слушат новините. Никой не е имал радио в дома си. Когато някой от неговите синове търсеше станция и пускаше музика, хората тичаха да помоят да се върне излъчването на радио София. Бащата на Тошко - едно от момчетата, казваше: "Ето - Томата сега се разхожда по света". □

Аз в просъница слушах свирката да призовава хората сутрин рано на работа. Работничките тропаха с

налъмите си и се качваха към халето със станове. Те зашумяваха със своите метални гласове. Ударите на совалките звучаха оглушително. Вечерите всичко затихваше. Откъслечно прелиташе песен на младите момичета от общежитието. □

Малко дървено мостче ни отвеждаше отвъд реката. Имаше и по-голям мост в долната част на фабриката. Там беше построена нова малка фабрика, собственост на сина на фабриканта - Томата. Тя беше обзаведена с по-модерни машини. Вероятно за това е допринесъл другият му син Лальо, който учеше за текстилен инженер във Франция. Случвало ми се е на няколко пъти да ме водят от Габрово с малката кола "ДКВ" на фабриката. И сега си спомням как за шеметно време сме идвали от града до фабриката. Зад нас се издигаха облаци бял прах. Пътят и къщите покрай него се изнизваха като на филмова лента. Младият Метев правеше рязък ляв завой пред големия дървен мост на Паничарка. Малката кола се спускаше стремително към него. Изпитвах страх, че ще паднем в реката. В следващия миг сякаш политахме към небето, защото изведнъж се изпречваше кратко изкачване. После колата се спускаше надолу и се спираше пред къщата на родителите му. Ще спомена и за другия брат - Метьо, който беше шампион на България. Караше голямо "БМВ" и се състезаваше на шосе с него. За нас, децата, беше събитие да ни повози отзад. □

През лунните нощи градината с малкото езерце, постройките на фабриката, рекичката, гората заедно с надвисналите скали придаваха някаква тайнственост и оприличаваха мястото на голям манастир. Тъкмо в тази планинска пазва са протичали едни от най-незабравимите ми детски дни. Сутрин нахлузвах късите си панталонки, грабвах филията и хуках навън. Там вече чакат момчетата. Тръгваме по рекичката. Лятното слънце е затоплило бистрите ѝ води. Между камъните щъкат рибки. Ние ги ловим и пълним джобовете си. После хвърляме дрехите и се къпем голи. В дълбоките вирове ловим водни змии. Разбира се, че ги пускахме, защото не бяха опасни, но това правеха най-смелите от нас и беше повод за гордост. Имало е случаи и да бягаме от тях. □

На шосето по пътя за Узана имаше високи диви черешки. Те късно зрееха. Плодовете им бяха мънички и черни. Когато се прибирах, милата ми леля с усмихнати очи се правеше на строга и показваше боядисаните ми дрехи. Те със свако ми Пантелей бяха най-големите благодетели на моите безгрижни детски дни. Пиша и си спомням за едно преживяване, което е все още живо в съзнанието ми. Близко до споменатия дървен мост върху Паничарка има един вир. Предполагам, че все още го има. На това място реката прорязва скали, и между тях се спуска като малък водопад. Над този вир се е сгушила фабриката на Гатев. □

На тези скали един ден се бяхме събрали с момчетата. Отгоре гледахме как водите скачат и се пенят във вира. Стояхме на 7-8 метра над това място. Преди това се бяхме къпали долу. По-големите започнаха да ме убеждават, че от това място са скачали долу. Караха ме и аз да скоча. "Покажете, и аз ще опитам." "Ами нали ти си храбър, нека да те видим... След тебе и ние ще скочим." Подлагаха на изпитание градското момче. Господи, винаги съм бил амбициозен и съм искал да се докажа! Толкова ли съм бил наивен и каква е била тази лудост, която е закипяла в мен, че реших да се изфукам. Прорезът между скалите над водопада не беше широк повече от 2 метра. От него като гвоздеи изпъкнаха остри ръбове над скалите. Мерих и се прицелвах. Изчислявах как трябва да скоча на около метър и нещо от падащите снопове вода. Всички ме подканваха отново и очакваха да видят какво ще направя. И аз го направих. Леко отскочих, за да бъда точно в средата между скалите. Летях надолу с краката. На педя от мен се зъбеха острите ръбове на камъните. Можех да си ударя главата в тях. Изпитвах ужас. Затворих очите си. Вероятно в този миг съм съжалявал за глупостта си. Това е краят... Усещах хладната прегръдка на влажните стени и сигурно съм се прощавал с живота си. По-късно в живота си съм имал подобни мигове на безразсъден риск. Това обаче беше неповторимо. Опомних се, когато се забих в прохладните води. Отворих очите си. Пред мен беше най-красивата картина на света. Сребърни потоци се въртяха на фона на синьо-зелени вълни. Заливаха ме с балончета, които се пукаха и приличаха на снежинки в дълбоките води. Те се просветляваха над мен. Все още потъвах, но дъното го нямаше. Боже, бях жив... Сърцето ми заби от радост. Силните потоци ме избутваха напред и нагоре. В гърдите си имах въздух и се изтласквах с дланите към повърхността. Около мен водата ставаше ярко златиста. Показах се. Блестящото слънце ме ослепи, златните му лъчи огряха душата ми. Тази светлина остана в мен за цял живот... Няма нищо по-сладко от това да се измъкваш спасен и невредим от бездната, в която си паднал, да се отървеш от собствените си неблагоприятности. Когато съм изпадал в подобно положение винаги съм се връщал към чувството, което изпитах след оживяването ми в

най-прекрасните, топли, кристални води на планинския вир. То се знае, след мен никой не скочи. Аз изпитвах вътрешна гордост, но сякаш всички взаимно бяхме смутени. Отделих се от тях и сам се запътих към фабриката. Бях гладен, адски гладен. Бил съм на 11 години. Тази случка не съм споделил с моята леля и свако. Страхувах се да не ме изпратят веднага в Габрово при родителите ми. Това беше моето последно красиво лято при леля ми. □□□□□□□□□□

2006 г.

ПЪТЕШЕСТВИЯ Пътешествие из Острова

-□Господинът сам ли ще пътува? – пита служителка за регистрация на билети и багажи на аерогара София.

-□ Да! – отговарям аз и очаквам да видя как ще бъде придружен до самолета.

Поредното ми пътуване за Великобритания. Този път сам. Бях чел на теория как е организирано придружаването на инвалиди по европейските аерогари, а сега ми предстоеше за пръв път да изпитам на гърба си приложението на разпоредбите на практика. Казаха ми да изчакам да се освободи количка, но аз ги информирах, че мога да ходя и е необходимо само някой да ме води. Това значително улесни нещата. Веднага пристигна един младеж, който много бързо ме преведе през паспортния и митническият контрол, а после заедно с една възрастна жена бяхме качени на специално превозно средство за отвеждане до самолета. За мое учудване кабината на това возило се издигна на определена височина и без изкачване на каквито и да е стъпала ние се озовахме на борда. След това лично бях инструктиран за мерките за безопасност, като ми беше дадено да пипна кислородната маска, която ще се спусне над главата ми в случай, че се разхерметизира самолета. Облякох и спасителната жилетка, необходима при падане на самолета във вода. Пожелал съм да не ми се наложи да използвам нито едното, нито другото, завързах колана и се подготвих за излитане.

Обзе ме вълнение, когато стюардесата съобщи, че след 10 минути кацаме на летището в Лондон. Изчаках слизането на всички пътници и след това бях предаден на служителка от летището. Отново много бързо и без каквито и да е проблеми бях преведен през съответните гишета, но за разлика от друг път без интервю с емиграционен офицер. Това интервю може да завърши с връщане на пътника в родната му страна, ако възникнат някакви съмнения около целта на пътуването и продължителността на престоя във Великобритания. Като страна член на Европейския съюз ние вече нямаме нужда от визи. За не повече от двадесет минути вече съм получил и багажа си и съм свободен да пътувам в Обединеното кралство. □

Съпругата ми ме чака в залата за посрещачи и заминаваме за Рочестър, където тя е на работа. Рочестър е неоглямо градче на около 70 километра от Лондон. Най-забележителното в него е всичко свързано с Чарлс Дикенс. Там той е живял и писал голяма част от произведенията си. От паметниците в гробището, намиращо се близо до катедралата, са взети голяма част от имената на неговите герои. Тук е мистър Джингъл, Юрая Хийп, Дейвид Копърфилд, мистър Микобър и много други. Запазено е и бунгалото, в което той е писал. Все още работи и помпата, с която е теглил вода от един кладенец. Недалеч от това бунгало е и някогашната странноприемница за пътуващи граждани. Особеното за нея е, че е могло странникът да отседне безплатно за една нощ, да получи храна и шест шилинга на сутринта преди да отпътува. Изискването е посетителят да не е просяк. Тази странноприемница има дълга история. В нея се пази писмо от Дикенс, в което той разказва как на Коледа е дарил пуйка и вино на гостуващите.

За мен представляваше особен интерес един музей на морското дело. За пръв път през живота си се качих на истинска подводница. Тя е била на служба до 1990 г. И последната ѝ бойна задача е била да шпионира бреговете на Съветския съюз. Разходката на сляп човек в подводница е истинско изпитание – стълбите са отвесни, а от помещение в помещение се влиза през малък отвор, след като повдигнеш тялото си във въздуха и провреш през отвора най-напред краката си. Целта е при евентуално наводнение бързо да се изолират отделните помещения. Опипах истинско торпедо с дължина около 4 метра. То се изхвърля във водата със сгъстен въздух, а после се придвижва със скорост от около 80

километра в час, посредством дизелов двигател. Бойната му глава има такъв заряд, че и най-здравото дъно на кораб не може да му устои. За най-голям подвиг на подводницата се считаше проникването ѝ без никой да я усети в центъра на американска морска база. Много гордо капитанът попитал, след като изплували на повърхността: „Приемате ли гости?“

На борда на подводницата дизелов двигател зарежда акумулатори, които подават ток на електромотори. По време на нейна тайна мисия дизеловият двигател се изключва и тя става изключително безшумна. Осветлението в четирите помещения е с червена светлина, защото тя не прониква през перископа. Седнах на капитанското място, хванах кормилото, което ми се стори много малко и представляваше полукръг. Завъртях го наляво, надясно, надолу и нагоре – стори ми се доста елементарно, но не е така. За 64 членния екипаж имаше само две тоалетни – една за капитана и една за всички останали. Баня се полага един път в седмицата. Ето защо моряците се шегуват, че през втората половина на седмицата обръщат долното бельо на другата страна. Койките за спане са тесни и доста неудобни. Изобщо пътешествието на тази подводница не е от най-люксовите.

Преди да се кача на борда на един платноход от 1885 г. ми беше дадено дигитално устройство във формата на слушалка. На него имаше 9 бутона. Обясниха, че корабът е разделен на 9 секции. Ако се намирам в секция едно, трябва да натисна първия бутон. Същите устройства бяха раздадени на всички останали посетители. Когато натиснах бутон 1 чух обяснение, че се намирам в машинното отделение. Платноходът имаше и парен двигател. Един много артистичен глас доста задъхано обясняваше, че тук кипи ужасен труд. По цял ден се хвърлят въглища и е ужасно горещо. Накрая обяснението завършваше с думите – идете на горната палуба там е по-чисто. По този начин и пак така артистично се разказваше за всички други секции. В помещението за офицерите чух в слушалката гласове на много мъже, но един от тях призова за тишина и произнесе кратко слово за добре свършената работа през деня.

„Прогонихме два кораба на ловци на роби и сега с чиста съвест можем да пийнем. За нейно величество! – извика мъжът. – „За нейно величество!“ отговориха другите офицери и се чу звън на чаши. Всичко звучеше така действително, че и на мен ми се поиска да пийна чаша ром с тях. Корабът е охранявал колониите на Великобритания по бреговете на Червено море. Целта му е била да не допусне залавянето на роби от този район, защото от 1807 Англия е отхвърлила със закон търговията с роби. Успях да се снимам и с моряшка униформа от онова време. Макар че ми беше доста малка, изпитах за кратко удоволствието да бъда моряк на кралица Виктория.

Другият кораб беше разрушител от 1944 г. Беше участвал във Втората световна война. Отново получих същата слушалка, но този път обясненията бяха направени от стари моряци, служили на кораба. Беше студено, духаше ужасен вятър. Усещането беше като при плаване в тихи води на океана. Всичко беше много истинско, включително и студа, на който не издържаше съпругата ми.

Напуснах музея с твърдото убеждение, че англичаните умеят да правят музеи достъпни и за слепи хора.

- □ Уважаеми пътници – чувам командира на самолета - летим над Залцбург на 11 300 метра височина със скорост 800 километра в час. Температурата навън е минус 50 градуса. Има умерен попътен вятър.

Връщам се в България. На летище София отново ме поема наземна стюардеса. Качвам се при шофьора на автобуса, който взема пътниците от самолета. В кабината звучи класическа музика и е топло. Освен многото багаж в съзнанието си нося незабравими спомени от поредното пътуване. Те са нещо, което няма да се износи като стара дреха, а ще остане завинаги.

Йордан МЛАДЕНОВ

РАЗКАЗ НА БРОЯ Чудотвореца

В настоящия брой на списание «Зари» имаме удоволствието да Ви представим една частица от прекрасното творчество на Мариана ТИНЧЕВА ЕКЛЕСИЯ.

ЧУДОТВОРЕЦА

"Иисус отговори: нито тоя е съгрешил, нито родителите му, но това биде, за да се явят делата Божии върху му."

(Йоан 9:3)

Двамата трябва да бяха дошли още преди съмнало, защото в осем без десет, когато отец Сава се изкачваше по стълбите към храма, мъжът и жената вече го чакаха, приседнали до стъпалата досами вратата.

- Почакай, отче! - тя стана и отиде до свещеника, когато той бръкна в джоба си, за да намери ключа. - Моля те да позволиш на моя брат да отключи, да го въведеш в храма и да му прочетеш молитва за изцеление. Моля те и да го въведеш в олтара!

Жената, някъде около трийсетте, посочи загърнатия в кожухче млад мъж. Щом чу думите ѝ, той стана, а незрящите му очи се обърнаха умоляващо към духовника, който почти веднага мушна огромния ключ в ключалката и рече:

- Разбира се, че може да отключи и отвори вратата първи. Молитва мога да му прочета след утринната служба, но нямам право да въвеждам в олтара незнайни хора - свето място е.

Той взе ръката на незрящия, постави я на ключа и се взря в безжизнените му очи:

- Ти по рождение ли не виждаш?

- Бях дете на осем години, когато заспах и зениците ми повече не се отвориха за светлина.

Мъжът загърна кожухчето си:

- Тази сряда сънувах мъж с бяла дреха и бяла коса, който ми каза, че ако на днешния ден отворя вратата на храма пръв и ако стане всичко, което сестра ми помоли, ще виждам отново... Отец Сава се замисли и изговори на глас:

- Знаеш ли? Сънят може да те е измамил. Вече съм слушал и виждал колко лъжливи надежди дава понякога лукавият.

Свещеникът поиска да въведе непознатия в храма, но сякаш огорчен, незрящият изтегли ръката си, прокара длан по вратата, направи крачка напред и от глъбините на двете бездни, били някога извори на светлина, се процеди мъка:

- Не вярвам Бог да ме мами! Не е лукавият!

- Кой толкова рано ни е дошъл на гости? - отец Евтим, който преди три години навърши осемдесет, се изкачваше по стъпалата с бастунче. Преди месеци като разбра, че вече не може сам да се оправя с работата в храма, той реши да се оттегли от богослужението и да отстъпи мястото в олтара на младия отец Сава. Но понеже старецът не можеше да живее без упойващата благодат на Божия дом, продължаваше да идва като помощник на иконома и като духовен настойник на няколко деца без бащи.

- Тук дойдохме с надежда, но види се, че сънят е дал напразно упование на брат ми - отговори жената вместо незрящия и набързо разказа съня, като изля всичката си мъка.

- Как се казваш, момче? - възрастният се вгледа в очите му.

- Лазар ме именуват, но по паспорт съм Васил.

Той бръкна във вътрешния джоб на дрехата и извади протритата снимка от детството си:

- Ето, някога можех да гледам света и да му се радвам, пък днес... Днес навършвам 28 години...

Той разказа как от малки останали със сестра си сираци, та и тя не събрала дом заради братовата си мъка; не отимала свои деца. Лазар въздъхна с въпрос:

- Трябва грях да тежи над родителите ни или над нас, че се затрива коренът ни?

- Ами! Никакъв грях нямате нито вие със сестра си, нито баща ти и майка ти. Бог знае защо е така, пък и не е късно да създадете семейства, да имате поколения... Ела да изпълним това, което е поискал от вас Всемогъщия...

Отец Сава ги последва с неизговорен въпрос. На какво чудо могат да се надяват двамата в тези завинаги скрити очи!? Но Лазар и отец Евтим влязоха първи в храма. Старецът облече свещената дреха, взе в дясната си ръка молитвеника, а с лявата улови ръката на мъжа, за да го поведе към олтара, където стоеше разпятието на Спасителя и Неговата жива, нестихваща саможертва. Свещеникът положи ръцете на младия мъж върху светия престол, после, без да чете, изговори:

- Чуй ме, Господи! Погледни милостиво над нас, които сега ти се молим! Ти Си лекар на страдащи, покровител си на всички злочести; Ти Си дарител на зрение и изцерител на мъки... Дай обещаното, Господи, и приеми молитвата на този окаяник, та да върви по пътя на праведниците и да прослави

името Ти сред живите...

Отец Евтим усети зад себе си едва доловимо движение на топлина и сякаш мирис на небесни градини. Поиска да се обърне, но преди да погледне назад, видя как цялото същество на Лазар се стреми да прогледне. Старецът се сведе над престолното Евангелие, каза на глас "Господи!", ала продължи мълчаливо: "Послушай ме, Господарю наш, ако в този миг молитвата ми е по Твоя воля, претвори светлината от зениците на очите ми в очите на това момче, та то навреме да види чудото на милостта Ти. Аз вече съм стар, колко дни ми остават на тази земя, затова Ти се моля..."

Главата на отец Евтим се надигна след безмълвното слово. Преди да погледне към Лазар, усети ръката му, която го търсеше, за да му съобщи нещо много важно:

- Виж! Слънцето сякаш изгрява над нас!...

Очите на момчето бяха отправени към животворящия кръст на разпятието в олтара. Лицето му излъчваше умиление, надежда, благодарност; вярва, че светлината в света е по-силна от всякога...

Мариана ТИНЧЕВА ЕКЛЕСИЯ □

РЕДАКЦИОННИ Честитка

Редакцията на списание „Зари“ честити на своите читатели всички предстоящи майски, църковни и светски, празници. По случай 1-ви май – международен ден на труда, 6-и май – Гергьовден, 9-ти май – Ден на победата, 11-и май ден на светите братя Кирил и Методий и 24-и май – ден на славянската писменост и култура, пожелаваме на всички крепко здраве, жажда за знания, духовна извисеност, материални и творчески успехи и много пролетни усмивки!

Бележка на редакцията

В брой 3/2007 на списание «Зари» сме допуснали груба редакционна и коректорска грешка, за която се извиняваме на читателите. Общото събрание ще се състои на 7 и 8 юни, а не на 7 и 8 юли.

ЧЕТИВО С ПРОДЪЛЖЕНИЕ Проблемите в РСО София

На 7 март се проведе извънредно заседание на Регионалния Управителен съвет на Софийската организация на ССБ. То бе свикано по искане на една трета от членовете на РУС, които бяха мотивирали искането си с необходимостта спешно да се вземе решение за свикване на извънредна регионална конференция в София.

Преди провеждането на това заседание на РУС беше направена и проверка на дейността на председателя на организацията. Проверката бе извършена от Районния контролен съвет по повод писмо - жалба подписана от Петър Йосифов – председател на ТСО Люлин.

В своята жалба г-н Йосифов оспорва правомерността и целесъобразността на действията на Надя Томбушева при процедурата за отдаване под наем на клуба на организацията в Люлин.

Нашите читатели вече са запознати с този проблем, защото по него се произнесе Управителният съвет на ССБ на своето заседание на 22-и февруари. УС на ССБ потвърди решението договорът за наем да бъде подновен с досегашните наематели, срещу което възразява Йосифов.

Допускам, че точно поради това РКС е взел решение да се направи цялостна проверка на дейността на председателя на организацията и на проведеното на седми март заседание на РУС бяха прочетени както жалбата на Г-н Йосифов, така и констатациите направени от проверката.

От прочетения протокол от проверката и от изказванията на някои от присъстващите на заседанието можах да заключа, че обвиненията срещу Надя Томбушева се въртят около следните проблеми:

- Допуснатата недобра отчетност при заприходяването и разпределянето на получено дарение “кроасани”, като се констатира наличието на около дванадесет кашона повече от документално заприходените;
- Липса на документи за заприходяване на набирани от съюзни членове парични средства за закупуване на светлоотразители и неточности при отразяване на направените за тази цел разходи;
- Незачитане или заобикаляне на решенията на РУС в случая с назначаването на Координатор на организацията по проект, реализиран с Бюрото по труда; □
- Сключването на договора за наем на клуба в Люлин и т.н.

Тези констатации бяха квалифицирани като “груби и системни нарушения”, като “предизвикващи сериозни съмнения”, като неща даващи основание да се “направят предположения” и т.н.

Искам да се извиня на нашите читатели за това, че в този случай се налага да изневерим на приетите в нашата работа стандарти. Читателите знаят, че когато отразяваме работата на ръководните органи на Съюза на слепите ние се стараем да се придържаме по-близо до изказванията на отделните участници в работата на съответните форуми. В този случай това се оказа практически невъзможно, защото заседанието на РУС протичаше по такъв начин, че след него на практика почти не беше възможно да се разшифроват направените на касетофон записи.

В софийската организация на Съюза на слепите отдавна съществува едно специфично разбиране за демократичността, което се изразява в неотменното право на всеки един от участниците да се опитва по всяко време и по всякакъв повод да надвика всички останали.

При това разбиране за демокрация е трудно да се разбере точно кой е водещият на заседанието, кой в момента има думата и по коя точно точка от дневния ред се водят дискусиите. Към това искам да добавя и употребата на множество обидни квалификации, които не бих искала да помествам на страниците на нашето списание, защото мисля, че това би било под равнището на читателите ни. В работата на РУС София не е възприета практиката членовете да се запознават предварително поне с някои от материалите, които ще се разглеждат на следващото заседание. Г-жа Томбушева протестираше срещу това, че тя не е предварително запозната с констатациите на проверката, а от другата страна ѝ обяснявах, че никъде проверяващите органи не са длъжни да съставят своите констативни протоколи в присъствието на проверявания. И така в продължение на повече от два часа Томбушева хаотично се отбраняваше, а някои от членовете на РУС и председателят на Контролния съвет на ССБ Маньо Алексиев настървено я атакуваха.

За чест на Управителния съвет трябва да кажа, че поне двама от неговите членове – Милетка Костова и Марин Русев се опитаха да поставят проблемите на някаква принципна основа.

Милетка Костова похвали Районния контролен съвет за неговата педантичност и пожела навсякъде в ССБ и по всички проблеми контролните органи да бъдат така бързи и толкова взискателни. Въпреки това, тя смята, че направените в резултат на проверката преценки и препоръки са пресилени и твърде тенденциозни. Може да се говори за допуснати слабости при работата с документите, може би може да се говори дори и за нарушения, но според нея те са от такъв характер, че за тях може да се иска налагането на някакво административно наказание на председателката на организацията, а не на право отстраняването ѝ от заеманата длъжност.

“Не съм убедена в добронамереността на повечето от хората, които участват в това заседание. Когато трябваше да бъде отстранен Боян Чонос част от тези хора бяха инициатори и организатори на неговото избиране от редовната конференция, защото знаеха, че след това ще им бъде много по-лесно да го отстранят на заседание на управителния съвет. И само след няколко месеца те го свалиха. Това беше истината. Сложете ръка на сърцето си и си го признайте! Защо трябваше да организираме избирането на Боян и само след три - четири месеца да оставаме без председател и на неговото място вече Управителният съвет да избира друг председател. Същите тези хора сега отново са недоволни и искат нов председател. Аз съм сигурна, че не след много време същите тези хора отново ще бъдат недоволни и от следващия председател.”

Милетка Костова не крие, че тя не е била сред тези, които са подкрепили избирането на г-жа Томбушева на поста председател на РСО София и може би точно поради това нейните разсъждения за мотивите на тези, които сега искат нейното отстраняване би трябвало да имат своята тежест и да им

бъде обърнато необходимото внимание.

След известно надвикване, предизвикано от изказването на Костова, думата бе дадена на Марин Русев.

“Колеги, нека се опитаме да говорим по принцип. Всички знаете, че аз бях против това Боян Чонос да бъде свален на заседание на управителния съвет, защото още тогава си представях до какъв хаос може да доведе това. Преди самото заседание, на което бе свален Боян и бе избрана Надка Томбушева, Алексиев провеждаше предварителни разговори с нас, за да получи нашето съгласие и въобще да се уточним за нещата, които ще се случват. Тогава той ми каза, че имат намерение да предлагат Надя Томбушева. Аз му казах не е ли по-добре да сложим Пламен Бакърджиев. Както и да е, но независимо от моето предложение избраха Надя и сега същите тези хора, които бяха най-големите ѝ защитници са се обърнали против нея. Не би трябвало да допускаме занаяпред да се работи по този начин. В по-предното заседание в присъствието на г-н Долапчиев се стигна до заключението, че Софийската организация в момента не се нуждае от извънредна конференция. Да си спомним, че след като бе избрана Надка Томбушева решихме, че ще работим така, както трябва да се работи с един председател на РУС, т.е. решихме, че ще си подадем ръка и ще се захванем за това, което наистина ни е работата. Проблемите, около които днес се въртим, този за договора за наем, както и този за назначаването на Трендафил, бяха обсъдени и по тях бе взето решение още на заседанието, за което говоря. Не виждам какъв е смисълът сега отново да си губим времето с тях. □

А сега и тази извънредна конференция!? Разбирате, че тя е свързана с разходи и че тези разходи някой трябва да ги поеме. □

Вие, които бяхте за свалянето на Боян, доведохте организацията до този хаос и продължавате да я водите по този начин. Омръзнало ми е да се събираме тук и с часове да си говорим глупости за едни и същи неща.”

В крайна сметка участниците в заседанието стигнаха и до въпроса дали да бъде свикана извънредна регионална конференция на пълномощниците. Доколкото можах да разбера в писмото, с което е било поискано провеждането на извънредното заседание на РУС, е посочено, че на това заседание трябва да се вземе решение за свикване на извънредна конференция, на която да бъде разгледана дейността на Регионалния управителен съвет и работата на председателя на организацията.

Вече на самото заседание се стигна до по-високо ниво на откровеност и при формулирането на предложението за дневен ред на бъдещата конференция нещата се сведоха до точка единствена: “Избор на председател на РСО София”.

При гласуването на това предложение четирима от членовете на РУС гласуваха положително, а останалите четирима се въздържаха. Това породило бурна дискусия. На всички беше ясно, че решенията в съюзните органи се вземат с мнозинство “повече от половината”, а в този случай гласовете се разделиха петдесет на петдесет.

Последваха разсъждения относно това дали тези, които са се въздържали имат право да се въздържат и не трябва ли да уточнят те за какво са – да има ли или да няма извънредна конференция. По едно време се лансира тезата, че биха могли да гласуват не за това дали РУС да свика извънредна конференция, а само за това дали членовете на РУС искат да се свика такава.

Петър Йосифов предложи въпросът да бъде прегласуван. Не стана ясно какви са основанията за това прегласуване, но така или иначе неговото предложение беше прието. Междувременно Маньо Алексиев изрази становището, че ако РУС не вземе решение за провеждането на извънредна конференция, то таква решение ще бъде взето от Управителния съвет на ССБ, така че конференция във всички случаи ще има.

Не мога да коментирам степента на истинност на това твърдение, но е факт, че за момента то изпълни тактическото си предназначение и при проведеното повторно гласуване въпросът за свикването на извънредна конференция на РСО София бе решен положително като получи подкрепата вече на петима от членовете на РУС.

И така на двадесет и втори април от десет часа ще се проведе регионална конференция на пълномощниците на РСО София.

По-горе споменах, че на заседанието си от 22.2 2007 г. Управителният съвет на ССБ обсъди проблемите около сключването на нов наемен договор за клуба на организацията в ж.к. Люлин и одобри сключването на нов договор с досегашните наематели. След приключването на дебата по този

проблем Маньо Алексиев предсказа, че това решение на Управителния съвет ще доведе до свикването на извънредна конференция в София. Резултатите от повторното гласуване на извънредното заседание на РУС София недвусмислено доказаха, че той не се е излъгал в предвижданията си.

След успешния край на тази демократична сага членовете на РУС спонтанно преминаха към въпроса за избор на временен председател на организацията, който да я ръководи до провеждането на конференцията. В хода на дебатите някой се сети, че те не биха могли да изберат такъв, защото все още не са гласували за предсрочното прекратяване на правомощията на Надя Томбушева.

Този път резултатите от гласуването не породиха проблеми, защото само трима от общо осемте членове на РУС подкрепиха това предложение. Така естествено отпадна и въпросът за избор на временен председател.

Накрая членовете на РУС се върнаха и на проблема за това кой трябва да бъде назначен на полученото по съвместен проект с Бюрото по труда работно място за “координатор” към организацията. Те решиха това място да се заеме от съюзен член с добро остатъчно зрение. Не можаха, обаче, да дадат удовлетворителен отговор на въпроса по какъв начин трябва да бъдат прекратени трудовите правоотношения с лицето, което вече е назначено на тази длъжност.

С това заседанието приключи и всички с радост се разотидоха. И все пак си мисля, че може би било по-добре, ако ръководещият елит на Софийската организация на ССБ се занимава малко по-малко със самия себе си и малко повече с проблемите на онези, които сме свикнали да наричаме “обикновените” съюзни членове.

Димитрина МИХАЙЛОВА

ЮБИЛЕЙ Не искам да живея глупаво

□ Това може да бъде мотото на живота, жизнено кредо, само на един творец или съзидател, на човек, който дава от себе си много повече отколкото получава и който иска да остави следа след себе си. Мисля, че тези няколко думи най-точно характеризират Величка Гушева-Кърпарова, чийто 60 годишен юбилей е повод да се вгледаме в един извънреден нелек житейски и творчески път. □

Величка Кърпарова е родена на 25 април 1947 г. в с. Дорково, Пазарджишка област. Основното си и средно образование получава в училище за слепи деца гр. Варна. През 1982 г. завършва българска филология и музикално изкуство в Пловдивския университет „Св. Паисий Хилендарски“. Получава и следдипломна квалификация по специална педагогика за зрителино затруднени деца. □

През 1964 г. постъпва на работа в ПП „Успех“ – Пловдив, където има 17 годишен производствен стаж. След завършване на висшето си образование работи 10 години в Дома на културата при ПП „Успех“ като организатор по естетическото възпитание.

От 1997 до 1999 г. е преподавател по брайл и социално-педагогически консултант в НЦРС – Пловдив.

От 1999 г. до днес завежда брайловата библиотека към РСО Пловдив. □

От младежка възраст Кърпарова проявява засилен интерес към езиковите курсове – руски, френски и есперанто. Като изпълнител на български и есперантски поетични творби е носител на награди от съюзни и национални фестивали. Впоследствие защитава преподавателска степен по есперанто. От 1983 до 1993 г. ръководи група за есперантски песни, която е носител на 8 първи награди от националните фестивали за есперантско слово и песен. Съставът е концертирал и в Будапеща, Сараево и Лвов. Величка Кърпарова е между участниците на Международния конгрес на слепите есперантисти през 1970 г. във Виена, както и на юбилейния конгрес под надслов „100 г. есперанто“ през 1987 г. във Варшава. Тя е организационен секретар на Международния конгрес на слепите есперантисти в Пловдив през 2000 г. □

Силата на Величка Кърпарова обаче е като творец – музикант и поет. През 1982 г. е художествен ръководител на групата за политическа песен към Пловдивската териториална организация. След оттеглянето на художествения ръководител на ансамбъла за народни песни Христо Урумев, през 1995 г. тя поема този певчески състав, който още същата година получава втора награда на съюзния преглед в Дряново. През 1999 г. е сформирани нов самодееен състав, който на десетия съюзен фестивал във

Варна завоюва най-високото отличие. За седем години смесен хор „Тракийски цвят” има повече от 45 свидетелства от най-високо ниво – дипломи, плакети, грамоти и благодарствени писма за участието си в национални и международни фестивали. За „Тракийски цвят” има направен филм, който се разпространява у нас и зад граница. □

Като музикален художествен ръководител Величка Кърпарова прилага в голяма степен репертоар от свои творби и постигнатите резултати потвърждават полезността на подобен подход. Състав „Тракийски цвят” издава две CD-та – „Песните на „Тракийски цвят” през 2003 г. с 12 творби и „Край река Марица” през 2005 г. с 19 творби. Поставено е началото на подготовката на трети диск.

Кърпарова работи успешно и с музикални състави в ССБ и извън него. Нейни песни се изпълняват от ВИГ „Еделвайс”- Варна, вокална група „Люлин”- София, група за стари градски песни „Евридика”- гр. Костандово, армънска група „Наша песен”- гр. Ракитово и други. Величка е продуцент и художествен ръководител и на дует „Амур”. □

Величка Кърпарова пише поезия още от ученическите си години. През 1974 г. получава първа награда за поезия на съюзния ни орган – сп. „Зари”. Нейната поема „Тринадесетвековният ти път” звучи на тържествата по случай 1300 годишнината на българската държава в полите на Цепина. През 1998 г. тя е сред учредителите на „Следа” – клуб на пловдивските неவிждащи поети. Издава четири самостоятелни стихосбирки, а нейни творби са включени в 12 сборника, 6 от които са на литературен клуб „Следа”. Активно се занимава и с преводаческа дейност – от български на есперанто, владее и древния армънски (аромънски) език. Като член на литературно студио „Младост” към Пловдивска община, както и с участието си в много радио и телевизионни предавания, тя успешно работи за популяризирането на дейността на РСО Пловдив.

Кърпарова активно участва и в организационния живот на Съюза. Тя е делегат на XII конгрес през 1998 г. както и пълномощник в XV-то Общо събрание на ССБ. От ноември 2005 г. е член на РУС на РСО Пловдив, където е натоварена да води Комисията за култура и творчески инициативи – една от най-активните помощни комисии към РУС в момента. Същевременно неколкочкратно е делегат на Общото събрание на НПК на слепите. Организира колективни и индивидуални акции за дарителство от различен характер. □

В съответствие с приетата от Общото събрание на пълномощниците и действаща в момента наредба, Величка Кърпарова е предложена за награждаване със златна съюзна значка. По случай нейния юбилей от все сърце и пожелаваме нейният неспокоен дух да се разгръща с нестихваща енергия, защото красотата в изкуството винаги намира своите ценители.

Георги ГЕНОВ